

**KONKURSY PRZEDMIOTOWE MKO
DLA UCZNIÓW WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO W ROKU
SZKOLNYM 2024/2024**

**PROGRAM MERYTORYCZNY PRZEDMIOTOWEGO
KONKURSU HISTORYCZNEGO
DLA UCZNIÓW SZKÓŁ PODSTAWOWYCH - projekt.**

I. CELE KONKURSU

1. Promowanie nauki historii i popularyzacja wiedzy historycznej.
2. Wspomaganie motywacji i rozwoju uczniów wybitnie zdolnych.
3. Zapewnienie zainteresowanym uczniom możliwości zmierzenia się z nowymi wyzwaniami edukacyjnymi na poziomie ponadprogramowym, w tym lekturą tekstów popularnonaukowych oraz tworzeniem wypowiedzi argumentacyjnej.
4. Kształcenie umiejętności krytycznego myślenia historycznego oraz wykorzystywania wiedzy historycznej w praktyce, w tym w sytuacjach nietypowych.
5. Wdrażanie uczniów do samodzielnego zdobywania wiedzy oraz do odpowiedzialności za planowanie własnego rozwoju naukowego.

II. WYMAGANIA KONKURSU

Konkurs historyczny obejmuje treści podstawy programowej kształcenia ogólnego z historii w oparciu o Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej (Dz. U. z 24 lutego 2017 r. poz. 356) **(program merytoryczny zostanie dostosowany do przedmiotowej podstawy programowej obowiązującej w roku szkolnym 2024/2025)**, a w zakresie rozszerzonym ponad standardowe wymagania szkolne (w oparciu o wskazane lektury).

Wymagania ogólne:

1. Chronologia historyczna.
 - a) Odróżnianie przeszłości, teraźniejszości i przyszłości.
 - b) Posługiwanie się podstawowymi określeniami czasu historycznego: epoka, okres p.n.e., okres n.e., tysiąclecie, wiek, rok.
 - c) Obliczanie upływu czasu między wydarzeniami historycznymi.
 - d) Umieszczanie procesów, zjawisk i faktów historycznych w czasie oraz porządkowanie ich i ustalanie związków przyczynowo- skutkowych.
 - e) Dostrzeganie zmiany w życiu politycznym i społecznym oraz ciągłości w rozwoju kulturowym.

2. Analiza i interpretacja historyczna.
 - a) Krytyczne analizowanie informacji uzyskanych z różnych źródeł (w tym kartograficznych), próba wyciągania z nich wniosków.
 - b) Lokalizacja w przestrzeni procesów, zjawisk i faktów historycznych przy wykorzystaniu map i Planów w różnych skalach.
 - c) Rozróżnianie w narracji historycznej warstwy informacyjnej, wyjaśniającej i oceniającej.
 - d) Objaśnianie związków przyczynowo-skutkowych, analizowanie zjawisk i procesów historycznych.
 - e) Dostrzeganie potrzeby poznawania przeszłości dla rozumienia procesów zachodzących we współczesności.
3. Tworzenie narracji historycznej.
 - a) Konstruowanie ciągów narracyjnych przy wykorzystaniu zdobytych informacji źródłowych.
 - b) Posługiwanie się pojęciami historycznymi i wyjaśnianie ich znaczenia.
 - c) Przedstawianie argumentów uzasadniających własne stanowisko w odniesieniu do procesów i postaci historycznych.
 - d) Tworzenie krótkich i rozszerzonych wypowiedzi pisemnych (rozprawka).

III. ZAKRES MERYTORYCZNY KONKURSU

Zakres merytoryczny konkursu jest zgodny z wymaganiami szczegółowymi podstawy programowej. Poszczególne treści będą sprawdzane sukcesywnie na kolejnych etapach, zgodnie z poniższym zapisem:

ETAP I (szkolny)

Zadania konkursowe zamknięte [czas na rozwiązanie: 90 minut, maksymalna liczba punktów: 50] będą obejmowały następujące zagadnienia:

- I. Cywilizacje starożytne.
- II. Bizancjum i świat islamu.
- III. Średniowieczna Europa.
- IV. Społeczeństwo i kultura średniowiecznej Europy.
- V. Polska w okresie wczesnopiastowskim.
- VI. Polska w okresie rozbicia dzielnicowego.
- VII. Polska w XIV i XV wieku.
- VIII. Wielkie odkrycia geograficzne.
- IX. „Złoty wiek” w Polsce na tle europejskim.
- X. Początki Rzeczypospolitej Obojga Narodów.
- XI. Rzeczpospolita Obojga Narodów i jej sąsiedzi w XVII wieku.

ETAP II (rejonowy)

Zadania konkursowe zamknięte i otwarte krótkiej odpowiedzi [czas na rozwiązanie: 90 minut, maksymalna liczba punktów: 60] będą obejmowały:

- w 1/3 [20 pkt] treści wymagane na etapie I

- w 2/3 [40 pkt] następujące treści:

- XII. Europa w XVII i XVIII wieku.
- XIII. Rzeczpospolita Obojga Narodów w I połowie XVIII wieku.
- XIV. Powstanie Stanów Zjednoczonych.
- XV. Wielka rewolucja we Francji.
- XVI. Rzeczpospolita w dobie stanisławowskiej.
- XVII. Walka o utrzymanie niepodległości w ostatnich latach XVIII wieku.
- XVIII. Epoka napoleońska.
- XIX. Europa po kongresie wiedeńskim.
- XX. Ziemie polskie w latach 1815–1848.
- XXI. Europa w okresie Wiosny Ludów.
- XXII. Powstanie styczniowe.
- XXIII. Europa i świat w II połowie XIX i na początku XX wieku.
- XXIV. Ziemie polskie pod zaborami w II połowie XIX i na początku XX wieku.

ETAP III (wojewódzki)

Zadania konkursowe zamknięte i otwarte, w tym zadanie otwarte rozszerzonej odpowiedzi, [czas na rozwiązanie: 90 minut, maksymalna liczba punktów: 60] będą obejmowały:

- treści wymagane na etapie I i II (łącznie do uzyskania 15 punktów);

- następujące treści (łącznie do uzyskania 35 punktów):

- XXV. I wojna światowa.
- XXVI. Sprawa polska w czasie I wojny światowej.
- XXVII. Europa i świat po I wojnie światowej.
- XXVIII. Odrodzenie państwa polskiego po I wojnie światowej.
- XXIX. II Rzeczpospolita w latach 1921–1939.
- XXX. Społeczeństwo i gospodarka II Rzeczypospolitej.
- XXXI. Droga do wojny.
- XXXII. Wojna obronna Polski we wrześniu 1939 r.
- XXXIII. II wojna światowa i jej etapy.
- XXXIV. Polska pod okupacją niemiecką i sowiecką.

- XXXV. Sprawa polska w czasie II wojny światowej.
XXXVI. Świat po II wojnie światowej.
XXXVII. Początki komunizmu w Polsce.
XXXVIII. Stalinizm w Polsce i jego skutki.
XXXIX. Polska w latach 1957–1981.
XL. Dekada 1981–1989.

Na etapie wojewódzkim w arkuszu znajdzie się również zadanie polegające na napisaniu rozszerzonej wypowiedzi argumentacyjnej (rozprawki) na jeden z dwóch zaproponowanych tematów. Będzie można otrzymać za nie maksymalnie 10 punktów.

Tematy będą dotyczyły różnych epok historycznych oraz różnorodnej problematyki.

Kluczową umiejętnością sprawdzaną w tej części arkusza będzie umiejętność zajęcia stanowiska wobec zaprezentowanego problemu, a następnie – uargumentowania tego stanowiska z wykorzystaniem posiadanej wiedzy i z uwzględnieniem wskazanych aspektów.

Wypowiedź argumentacyjna będzie musiała liczyć minimum 200 słów. W przypadku niespełnienia tego wymagania nie będą przyznawane punkty za część formalną (spójność i logika wypowiedzi).

Kryteria oceny rozszerzonej wypowiedzi argumentacyjnej:

1. Argumentacja (0-8 p.):
 - Wprowadzenie: prezentacja tła historycznego dotyczącego problemu zawartego w temacie (0-1p.)
 - Sformułowanie stanowiska adekwatnego do problemu zawartego w temacie. (0-1p.)
 - Dwa argumenty na poparcie prezentowanego stanowiska (0-6 p.):
 - Adekwatność danego argumentu wobec tematu i prezentowanego stanowiska (0-1p. dla każdego argumentu; w przypadku przyznania 0 p. nie ocenia się funkcjonalności wiedzy historycznej).
 - Funkcjonalnie wykorzystana wiedza historyczna (fakty, postaci, procesy, terminologia) (0-2 p. dla każdego argumentu):
 - ✓ 2 p. – wnikliwa analiza, trafnie dobrane przykłady, bogata faktografia i terminologia, brak błędów rzeczowych;
 - ✓ 1 p. – analiza oparta na uogólnieniach, mało dokładna, w większości wsparta podstawową faktografią i terminologią, czasami niepoparta przykładami lub wnikliwa analiza, dopuszczalny jeden błąd rzeczowy;
 - ✓ 0 p. – pozbawione charakteru argumentacyjnego przedstawianie faktów dotyczących wydarzenia historycznego, odtwarzanie wiedzy bez powiązania z argumentem lub w sprzeczności z nim albo wnikliwa analiza z co najmniej dwoma błędami rzeczowymi, albo podstawowa analiza z jednym błędem rzeczowym.

Uwaga! Jeśli temat został zrealizowany częściowo, można przyznać punkty tylko za jedną część argumentacji.

2. Spójność i logika wypowiedzi (0-2 p.):

2 p. – praca zawiera logicznie powiązane i funkcjonalne części: wprowadzenie, rozwinięcie i podsumowanie; w żadnej części nie występują treści nieistotne w argumentacji, niepowiązane z problemem; zdania w akapitach są połączone logicznie z zastosowaniem

właściwych spójników; nie ma skrótów myślowych i luk w argumentacji utrudniających jej rozumienie ani zbędnych powtórzeń tych samych treści.

1 p. – pracy brakuje wprowadzenia lub podsumowania lub któraś z tych części jest niefunkcjonalna albo co najmniej dwukrotnie wystąpiły treści nieistotne w argumentacji, albo o najmniej dwukrotnie zaburzona jest spójność między następującymi po sobie zdaniami, albo co najmniej dwukrotnie pojawiły się skróty myślowe, luki lub powtórzenia treści.

0 p. – wystąpiły dwa typy zaburzenia spójności i logiki opisane w kryteriach na 1 punkt lub praca nie zawiera rozwinięcia.

W przypadku niespełnienia minimum 200 słów nie są przyznawane punkty za spójność i logikę wypowiedzi.

IV. LITERATURA DLA UCZNIĄ

DO ETAPU I (szkolnego):

- Podręczniki historii dopuszczone przez MEN do użytku szkolnego, uwzględniające podstawę programową kształcenia ogólnego w szkole podstawowej.

DO ETAPU II (rejonowego) dotatkowo:

- Sienkiewicz W., Olczak E. (red.), *Historia Polski. Atlas ilustrowany*, Warszawa, Demart, 2018 (ISBN: 978-83-7427-737-2), do s. 195.

DO ETAPU III (wojewódzkiego) dotatkowo:

- Sienkiewicz W., Olczak E. (red.), *Historia Polski. Atlas ilustrowany*, Warszawa, Demart, 2018 (ISBN: 978-83-7427-737-2), ss. 196-369.

- Davies N., *Europa. Rozprawa historyka z historią*, Kraków, Znak, 1998 (lub późniejsze) (rozdziały XI-XII: *Tenebrae, Divisa et indivisa*).

V. INFORMACJE DOTYCZĄCE WARUNKÓW KONKURSU

1. Uczestnicy każdego etapu konkursu powinni dysponować przyborami do pisania – długopis czarno lub niebiesko piszący.
2. W czasie trwania konkursu zabrania się wnoszenia na salę urządzeń elektronicznych.